

Po katoliškem shodu.

Državni poslanec profesor dr. Drtina je po dokončanih volitvah v državno zbornico pisal v „Češki reviji“*, da pride v novi zbornici, ki je bila voljena na podlagi obče volilne pravice, prejalislej do načelne ločitve poslancev v dve skupini. Eno skupino bodo tvorili poslanci svobodomiselnih idej, a v drugo skupino vstopijo vsi reakcionarni poslanci. In preporno jabolko bo — šola.

Prerokavanja dozorevajo!

Začetek temu načelnemu razdvoju je iskati v ravnokar minulem avstrijskem katoliškem zborovanju, ki se je vršilo na Dunaju. Avstrijski krščanski socialisti, ki so prešli popolnoma v tabor mednarodnega klerikalizma in ki se senčijo v senci avstrijskih nadškofov, škofov, prelatov itd., so si bili tako svesti svoje moči, svojega uspeha, da so prezgodaj izdali svoje skrite namene.

In zgodilo se je, da je na vseučiliškem sestanku katoliškega shoda kakor tudi na banketu, prirejenem po dunajskem občinskem zastopu temu shodu, kjer so si gasili svojo grmansko žejo — vstal sam dr. Lueger ter na vsa usta povedal, da želi avstrijski klerikalizem dobiti v svoje roke vse šolstvo, posebno pa avstrijska vseučilišča, zakaj le na teh se goji vse kaj drugega kakor pa to, kar želi internacijonalni klerikalizem.

Ta izjava vodje nemških krščanskih socialcev je zbudila glasen protest v vseh naprednih slojih mnogojezične Avstrije. Toda ostalo ni samo pri protestih. Kažejo se že vidne posledice te prezgodaj izrečene izjave. Takozvani nemški blok v parlamentu je šel v kosce; znana „dvanajstovica“ je bila. In prvo združitev vseh svobodomiselnih poslancev brez razlike narodnosti je zbudil Masarikov predlog na naučnega ministra zaradi omenjene izjave. Poudarjati ni potreba, da so se vsi vseučiliški profesorji dvignili kakor en moč proti tej nakani nepremišljenih vodij avstrijskih klerikalcev.

Seveda, možje, ki so mislili, da imajo že vso Avstrijo pod svojimi širokokrajnimi klobuki, so se zbalili te solidarnosti in sedaj izkušajo na vse mogoče načine ublažiti vtisk govora blebetavega dr. Luegerja. Ne motimo se preveč, ako trdimo, da bo dr. Lueger škodil v tisti meri krščanskim socialistom, kakor jih je hitro spravil do veljave.

* Na članek se prilično ozremo.

Opaz. pis.

Jožef Mesner.

Tožno so zapeli dne 27. novembra t. l. komendski zvonovi ter oznanjali občanom in okolici, da je zopet eden zemljanov nastopil pot v one neznane pokrajine, odkoder ni vrnitve več.

Bil je to mož, čigar telesne ostanke smo pravkar izročili materi zemlji v hladno naročje — naš dragi, nepozabni tovariš, nadučitelj Jožef Mesner.

Neutrudno kosi smrtna kosa in zahteva svojih žrtev izmed vrst slovenskega učiteljstva. Zdaj pade v grob mladenič v cvetu svojih let, zdaj zopet zagrne zemlja starčka, ki je vse svoje življenje neumorno delal za omiko in probujo naroda, za dušni in telesni blagor izročene mu mladine. In tak neutruden delavec je bil v pravem pomenu besede naš pokojni tovariš.

V zorni mladosti, ko mu je bilo komaj 20 let, je nastopil težavno pot, po kateri nam je hoditi učiteljem, in vztrajal v naporni službi do konca svojih dni, tako da ga danes po dovršenih 54 službenih letih kot starosto vsega kranjskega učiteljstva polagamo v grob. Po vsi pravici smemo reči s pesnikom, da živel vrli mož ni zase, on živel je za narod svoj, ker mu je v tej dolgi dobi odgojil nebroj sinov in hčera, katerih mnogi

Dejstvo je, da je minuli shod avstrijskih katoličanov zabil močno zagozdo med načela avstrijskega parlamenta ter razdvojil parlament in potem tudi avstrijske narode v dva tabora.

Tu reakcija, tam svobodomiselnost!

In s tem vidnim uspehom katoliškega shoda smo popolnoma zadovoljni.

Druga točka minulega katoliškega shoda, ki mora zanimati vsakega ljudskošolskega učitelja — je bilo poročilo o ljudskem šolstvu in o ljudskoškem učiteljstvu.

Umljivo je, da mora taka poročila imeti na vsakem katoliškem shodu edini pravi zastopnik katoliških staršev — kak župnik ali dekan. Zakaj le-ti najboljše vedo, v kake staje morajo iti katoliške ovce, da se jih najlažje, a tudi najizdatnejše lahko ostriže.

Resolucije, ki jih je utemeljeval na tem shodu državni poslanec, župnik v Mehrnbachu na Gor. Avstrijskem Josef Lang, in ki so bile tudi soglasno sprejete, se glase:

1. Katoliški shod smatra versko-nravno-patriotično vzgojo mladine kakor edino pravo podlago, na kateri se mora mladina vzgojiti v dobre državljane, v ljudi, ki bodo mogli živeti za večnost sposobno življenje. Katoliški shod obsoja najodločneje ona načela, po katerih vzgaja svobodomiselnost učiteljstvo mladino v svobodomiselnih šolah, zakaj taka vzgoja vodi mladino včasno in večno pogubljenje; nasprotno odobrava katoliški shod brezpogojno načela katoliških šolskih društev in katoliškega učiteljstva ter toplo priporoča, da se jih gmotno in duševno podpira.

2. Patriotična odgoja se pri nas ne sme omejiti le na negovanje zvestobe do vladajoče dinastije, temveč mladina se mora temeljito priučiti svoji materinščini,* poznati mora kulturo in zgodovino domovine in domačih, to je avstrijskih narodov, in sicer zato, da zna to prav ceniti pozneje v praktičnem življenju.

3. Da se pa tudi mladina odgoja v istini po teh nazorih, se mora skrbeti, da se njih odgojevalce, to je učiteljstvo, pripravlja že v pripravnica za tak poklic.

4. Da ostane učiteljstvo zvesto načelom versko-nravne vzgoje in da ta načela tudi dejansko uporablja in brani, zato priznava katoliški shod prednosti katoliške organizacije, ki naj deluje v

* Kaj pa dunajski Čehi?!

Uredn.

zavzemajo danes odlično mesto v človeški družbi in mu gotovo ohranijo hvaležen spomin do konca svojih dni.

Rodil se je pokojni Jožef Mesner dne 13. marca 1833. l. na Dovjem v naši divni Gorenjski. Po dovršenih študijah je najprej služboval v Polhovem gradu, kjer je bil obenem prvi učitelj na ondotni novoustanovljeni enorazrednici. Od tam se je preselil na Bohinjsko Belo, potem pa v Škocijan pri Turjaku na Dolenjskem, kjer je služboval 15 let. A kot pristnega Gorenjca ga je vleklo srce zopet „nazaj, v planinski raj“; zaprosil je službe v Komendi, katero je nastopil l. 1875. in jo oskrboval do svoje smrti, polnih 32 let.

Ko je pred štirimi leti praznoval petdesetletnico svojega učiteljstva, in so mu ob tej priliki udani občani komendski dejansko kazali svojo iskreno vdanost in ljubezen, je doživel takrat blagi starček gotovo enega izmed najlepših dni svojega življenja. V krogu svoje soproge, otrok in vnukov, obdan od hvaležnih učencev in pravih, resničnih prijateljev, se je čutil pomlajenega in nanovo poživljenega, kar nam ostane v nepozabnem spominu vsem, ki smo se udeležili te redke slavnosti.

Danes pa ga ni več med nami! Truplo smo izročili materi zemlji, njegov duh pa biva visoko vrh zvezd, odkoder seozira

soglasju s centralno organizacijo, priporoča najtopleje katoliško učiteljsko organizacijo, čestita katoliškemu učiteljstvu na njih dosedanjih uspehih in želi, da se ta organizacija razširi, posebno v nenemških pokrajinah.

Jasno se kaže tendenca vseh teh resolucij. Iz njih se zrcalijo vse one zahteve, ki jih goji že od nekdaj internacijonalni klerikalizem napram šolstvu.

Kakšna bi bila ljudska šola, ako bi se izročila na milost in nemilost klerikalizmu, nam dovolj dokazujejo razne resolucije, ki jih predlagajo in sprejemajo na raznih katoliških shodih, kakor poldnevni pouk, šestletna šolska doba, več kmetijskega pouka v šole itd. Šola bi torej postala pravo torišče sistematiškega nazadovanja, zakaj tu bi se otroci pač naučili nebroj molitvic in sličnih stvarij, ki jim v poznejšem življenju ne hasnejo čisto nič, branju in pisanju bi se priučili le za silo, a kmetijstvo bi bilo pa oni „paradešimel“, ki bi imelo nalogo, polagoma nadomestiti sedaj običajne realne predmete. No, in o odgoji značajev ne govorimo, ker ti ljudje sploh nimajo značajev!

Da jim naša c. kr. učiteljišča še niso dovolj klerikalna, vemo dobro. Ti možakarji bodo šele tedaj zadovoljni, ko bodo na naših c. kr. učiteljiščih poučevali sami šolski bratje in same šolske sestre.

Kako srečo bodo pa imeli klerikalei pri snovanju katoliških učiteljskih društev, pokaže prihodnost. Do sedaj, lahko rečemo, so ti uspehi tako minimalni, tako žalostni, da se celo merodajni klerikalni voditelji sramujejo teh neuspehov. In na tako značajnost ljudskošolskega učiteljstva smo prav ponosni. Zgodovina organizacije katoliškega učiteljstva, posebno na Slovenskem, kaže, da je vsak trud, vsak napor klerikalcev tu zaman. — Da pa tudi najnovejše taktičke poteze, ki so jih pričeli delati klerikalei na svojih shodih (n. pr. Dobrava in Radovljica) ne priinesejo uspehov, za to garantujemo!

Kako rajsko veselje bomo pa ljudskošolski učitelji uživali, ko pridemo pod okrilje teh ljudskih osrečevalcev, pokažemo v kratkem na zgledih iz življenja.

Ne zabite „Učiteljskega konvikta!“

na togujočo rodovino in na nas vse, ki smo ga spremili na potu k večnemu pokoju, katerega je našel tu ob znožju krasnih kamniških planin!

Bridko in težko je danes pri srečanju njegovi zapuščeni rodovini, bridko in težko nam je tovarišem njegovim, a tudi Vam, spoštovani občani, ko se ločimo od pokojnega g. Mesnerja; navdaja nas le tolažilna zavest, da

praznik ni bilo njegovo življenje,
življenje mu bilo je delaven dan.

Počivaj toraj v miru, dragi nam tovariš, meni pa še posebej očetovsko mili prijatelj, odpočij si od truda, ki ga je bilo polno Tvoje življenje,

saj našel si na božjem nebi
kar tukaj si zastoj iskal.

Blagor Tebi, naš tovariš, ki

Zdaj bivaš vrh višave jasne,
kjer ni mraku, kjer ni noči;
kjer solnce sreče Ti ne vgasne,
resnice solnce ne stemni.

Slava Tvojemu spominu!

T. Petrovec.

Novi školski zakoni za Istru.

Priopćuje Aug. Rajčić.

Istarski sabor glasovao je u tek minulom svojem zasjedanju razne školske zakone. Veleučeni gospodin profesor Vjekoslav Spinčić, koji se je osobito zauzimao za čim pravednije uređenje naših pravnih odnošaja, izvolio mi je dostaviti vse spomenute zakone kako ih je prihvatio sabor. Znajuć, da svaki učitelj i svaka učiteljica želi znati koji i kakovi su ti zakoni, priopćit ću ih u hrvatskom prevodu.

A.

Naert zakona, kojim se uređuju pravni odnošaji učiteljstva općih pučkih škola u Istri.

§ 1.

Učiteljsko osoblje na javnim pučkim školama u pograničnoj grofoviji Istri sastoji od nadučitelja, ravnajućih učitelja, učitelja i podučitelja. Ravnajući učitelji su oni učitelji, koji upravljaju jednorazrednom, a nadučitelji oni, koji upravljaju višerazrednom pučkom školom. Ravnajućem učitelju građanske škole pripada naslov i značaj ravnatelja. Odgovarajući naslovi vrijede i za žensko učiteljsko osoblje.

§ 2.

Stalno ustanovljena učiteljska mjesta na javnim pučkim školama jesu mjesta podučitelja (Ijice) ili mjesta učitelja (Ijice) I., II. ili III. reda.

§ 3.

I. U koji red da se uvrste učiteljska mesta na građanskim školama, određuju sporazumno pokrajinski istarski odbor i c. k. pokrajinska školska oblast i to prigodom ustanovljenja odnosno proširenja pomenutih škola.

II. Razvrstanje stalno ustanovljenih učiteljskih mjesta na javnim pučkim školama uslijedit će redovito na temelju slijedećih ustanova.

Ustanovit će se:

1. na mješovitim školama:

- a) sa jednom učiteljskom silom jedno mjesto učitelja III. reda;
- b) s dvjema učiteljskim silama jedno mjesto učitelja II. reda i jedno mjesto učiteljice III. reda;
- c) s trim učiteljskim silama jedno mjesto učitelja II. reda, jedno mjesto učiteljice III. reda i jedno mjesto podučitelja;
- d) sa četirimi učiteljskim silama jedno mjesto učitelja I. reda, jedno mjesto učitelja III. reda, jedno mjesto učiteljice II. reda i jedno mjesto podučiteljice;

2. na muškim školama:

- a) sa jednom učiteljskom silom jedno mjesto učitelja III. reda;
- b) s dvjema učiteljskim silama jedno mjesto učitelja II. reda i jedno mjesto učitelja III. reda;
- c) s trim učiteljskim silama jedno mjesto učitelja II. reda, jedno mjesto učitelja III. reda i jedno mjesto podučitelja;
- d) sa četirim učiteljskim silama jedno mjesto učitelja I. reda, jedno mjesto učitelja II. reda, jedno mjesto učitelja III. reda i jedno mjesto podučiteljice;
- e) sa pet učiteljskih sila jedno mjesto učitelja I. reda, jedno mjesto učitelja II. reda, jedno mjesto učitelja III. reda, jedno mjesto podučitelja i jedno mjesto učiteljice III. reda;

3. na ženskim školama:

- a) sa jednom učiteljskom silom jedno mjesto učiteljice III. reda;